

fremstillede med saa lidt personligt Arbejde som muligt, saadan krævede man nu ogsaa af Troen, at den lod sig erhverve uden for megen Kraft- og Tidsspilde. Og hos Ordets Forkyndere — det være sig nu Præster eller Lægfolk — skortede det jo gennemgaaende ikke paa Villighed til at imødekomme Kravet. Med Stolthed pegede vi her i Landet paa vore Højskoler, der jo ogsaa efterhaanden havde udviklet sig til formelige Etablissementer, hvor en garanteret Livsanskuelse tilvirkedes fabrikmæssigt i Løbet af tre-fire Maaneder. Det saae ud som et Mirakel, og var dog bare et Bedrag. For at opnaa den forlangte Simplifikation og Prisbillighed erstattede man ganske simpelt Religionen med Poesi, gav Tilværelsen et poetisk Overtræk, en skuffende Fernis. Udbyttet af den sidste Menneskealders saakaldte folkelig-religiøse Vækkelsesarbejde herhjemme havde efter hans Mening ikke været andet end en saadan ferniseret Materialisme.

Det udæskende i Pastor Fjaltrings Tone overfor ham forstemte Per lidt, saa meget mere som Præsten jo kun udtalte, hvad ogsaa han mente om de Ting. Men Manden var ikke længer til at standse.

Om Menneskets Sjæl og Vilkaarene for dens Trivsel — fortsatte han — vidste man ganske vist kun sørgelig lidt; men det syntes dog temmelig sikkert at fremgaa af Historiens som af mange Enkeltmenneskers Vidnesbyrd, at som alt andet i Verden krævede ogsaa Sjælen Tid og Modstand for at udfolde sig. Det var vel ogsaa almindelig erkendt, at Lykke i verdslig Forstand gjorde Mennesket goldt. Sjælens rette Element var Sorgen, Smerten, Savnet. Glæden var en Levning af Dyret i os; derfor var det sagtens ogsaa, at Folk saa let i Medgangsdage